

C217 – OND23

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2005-2006

20 april 2006

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING, WETENSCHAP EN INNOVATIE

INHOUD

Vraag om uitleg van mevrouw An Michiels tot de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over het taalgebruik op officiële schooldocumenten	1
Vraag om uitleg van de heer Dirk De Cock tot de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over het zittenblijven van kleuters in de derde kleuterklas	4
Vraag om uitleg van de heer Dirk De Cock tot de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over hoogbegaafde leerlingen	7

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck

Vraag om uitleg van mevrouw An Michiels tot de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over het taalgebruik op officiële schooldocumenten

De voorzitter: Mevrouw Michiels heeft het woord.

Mevrouw An Michiels: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, de trend om anderstalige ouders meer bij het onderwijs van hun kinderen te betrekken, kan alleen maar worden toegejuicht. Het is in het voordeel van de kinderen dat de ouders op de hoogte zijn van wat er gebeurt binnen en buiten de school. Dat officiële documenten daarom ook in een andere taal moeten worden opgesteld, is volgens mij een verkeerd signaal aan de ouders.

Inburgering is een zeer belangrijk thema, ook voor deze Vlaamse Regering, en komt in andere commissies heel vaak aan bod. Het wordt naar voren geschoven voor zowel nieuwkomers als oudkomers, en vooral het aanleren van het Nederlands staat daarbij centraal. In deze commissie werd al vaak aangekaart dat een deel van de taalachterstand bij anderstalige leerlingen te wijten is aan het weinig of niet gebruiken van de Nederlandse taal buiten de schoolcontext. Als officiële documenten ook nog in de thuistaal van de leerlingen worden opgesteld, krijgen die ouders het signaal dat het eigenlijk niet zo belangrijk is dat ook zij Nederlands gaan leren om de schoolloopbaan van hun kinderen te volgen en te begeleiden.

Een concreet geval deed zich einde maart voor in een school in de buurt van Vilvoorde. Aan de uitnodiging voor het oudercontact werd een zinnetje in het Arabisch toegevoegd, waarin, naar verluidt, werd meegedeeld dat er tijdens het oudercontact een tolk aanwezig zou zijn. Niet iedereen was even gelukkig met dit voorval. Dat er een tolk aanwezig is, tot daaraan toe, maar het is de taak van de ouders om hierin te voorzien en niet die van de school omdat daarmee een verkeerd signaal wordt gegeven.

Dit is geen alleenstaand geval. Ook bij het tijdschrift Klasse voor Ouders kan een anderstalige brief wor-

den meegegeven vanuit de school. Op de webstek van Klasse stelt men: ‘Speciaal voor allochtone ouders maakt Klasse voor Ouders een maandelijkse instapbrief in het Arabisch, Turks, Italiaans, Portugees, Spaans, Russisch, Frans, Engels en Duits’. Hiermee zouden ouders worden aangezet om Klasse voor Ouders te lezen. Ik zie er echter het nut niet van in dat dit elke keer wordt herhaald.

Omdat meertalige overheidspublicaties in strijd zijn met de taalwetgeving, heeft de administratie Basisonderwijs dan maar beslist de modelbrief via haar website ter beschikking te stellen van alle basisscholen. De scholen moeten die brief afdrukken, meegeven en dan maar de taalwet overtreden. Zo zie ik dat. Ik blijf erbij dat dit een verkeerd signaal is aan de ouders. Inspanningen om ouders bij de school te betrekken, zijn nodig en toe te juichen. Door dit document op te stellen in een vreemde taal, geven we echter het signaal dat het niet nodig is dat ze Nederlands leren om hun kind te kunnen volgen. Het is nodig om de ouders op hun verantwoordelijkheid te wijzen. Het zijn in de eerste plaats zij die die inspanning moeten leveren.

Bent u van mening dat door het aanbieden van officiële schooldocumenten in een andere taal de taalwetgeving overtreden wordt? Volgt u mijn redenering dat door het aanbieden van officiële schooldocumenten in een andere taal, een verkeerd signaal aan anderstalige ouders wordt gegeven? Welke maatregelen gaat u nemen om ervoor te zorgen dat anderstalige ouders bewust worden gemaakt van het belang van de kennis van het Nederlands, ook voor henzelf? Zult u de bestaande initiatieven bundelen en aan de scholen meegeven? Welke maatregelen gaat u nemen om een herhaling van de situatie in Vilvoorde te voorkomen?

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Mevrouw de voorzitter, mevrouw Michiels, u verwijst naar een recent voorval in een school in Vilvoorde en stelt daar concrete vragen over. Daarnaast voegt u er nog enkele bedenkingen aan toe over anderstalige brieven die bij het tijdschrift Klasse voor Ouders worden gevoegd.

De taalwet die op communicatie tussen scholen en ouders van toepassing is, zit vervat in de gecoördineerde wetten van 18 juli 1966 op het gebruik van de talen in bestuurszaken, in overeenstemming met artikel 1, paragraaf 1, ten eerste, van toepassing op de openbare schoolbesturen en artikel 1, paragraaf 1, ten vierde, van toepassing op alle – ook de erkende en vrije gesubsidieerde – schooloverheden. Bij de parlementaire voorbereiding werd nadrukkelijk verwezen naar de communicatie tussen de schooloverheden en de ouders van leerlingen. Gezien de toepasselijkheid van die wet, verkeren schoolbesturen wat dit betreft dus in dezelfde situatie als de centrale en lokale overheden als zij zich tot de bevolking richten.

In het advies nummer 4078 van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht van 22 januari 1976 wordt als ‘schooloverheid’ gedeut: ‘Hetzij de overheid die een onderwijsinrichting organiseert, dit wil zeggen de inrichtende macht, hetzij al wie gezag heeft over leerlingen of verantwoordelijkheid draagt in de administratieve organisatie van een onderwijsinrichting’. Deze schooloverheden ‘kunnen tegelijk vallen onder de toepassing van de wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs en van de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken’.

Er zijn talrijke voorbeelden van uitspraken van de VCT waaruit blijkt dat het toegestaan is communicatie aan specifieke doelgroepen te versturen in een andere taal dan het Nederlands, voor zover het uitzonderlijk blijft en een welbepaald doel dient. Het opnoemen van al die voorbeelden zou ons te ver leiden. Daarom verwijs ik exemplarisch naar het advies nummer 27.040 van 2 september 1995 waar het gaat om een folder van de dienst Bevolking van de stad Gent in vijf talen, waaronder het Nederlands, die door de VCT aanvaardbaar werd geacht.

In het voorliggende geval ligt het doel voor de hand: de school wenst de ouders maximaal te informeren over de vorderingen van hun kinderen en wil dat doen onder de vorm van een dialoog waarbij ook de ouders hun bedenkingen en vragen aan de school kwijt kunnen. Het spreekt vanzelf dat een zo groot mogelijke betrokkenheid van de ouders de kans op een geslaagde schoolloopbaan alleen maar ten goede komt. Het uitzonderlijke karakter van dit initiatief moet worden beoordeeld in het licht van de praktijk over de jaren heen.

Mij lijkt het in elk geval niet aangetoond dat de betrokken gemeenschapsschool uit Vilvoorde al jarenlang in een andere taal dan het Nederlands met

ouders zou communiceren. Integendeel, in dit concrete geval heeft de school wel degelijk de uitnodiging verstuurd in het Nederlands en er slechts één zin in het Arabisch aan toegevoegd, namelijk de melding dat een tolk aanwezig zou zijn. De school had in de lijn van de adviezen van de VCT zelfs een vertaling van de hele brief of een deel ervan kunnen meesturen, mits het woord ‘vertaling’ erboven zou staan. Dat het woord ‘vertaling’ ontbreekt, zou hoogstens als een fout kunnen worden gezien.

Wat de grond van de zaak betreft, heeft de directie mijns inziens correct gehandeld. De doelstelling was immers om anderstalige ouders maximaal te informeren over een dienstverlening aan een bepaalde doelgroep.

Als een school, of enige andere overheid, met ouders van leerlingen alleen maar in hun moedertaal zou communiceren, dan zou dit een te passief beleid zijn. Dat gebeurt echter niet: niet in de geviseerde gemeenschapsschool uit Vilvoorde en overigens ook niet in het vermelde initiatief van Klasse voor Ouders en de administratie Basisonderwijs. Anderstalige ouders schrijven hun kinderen in in onze scholen. Dat is de realiteit.

Het inburgeringsbeleid van de regering, waarvoor minister Keulen bevoegd is, tracht de anderstalige nieuwkomers onder meer op het vlak van de kennis van het Nederlands te helpen zich in onze samenleving te integreren. Zijn beleid richt zich ook tot andere anderstaligen dan nieuwkomers. Het algemene beleid van de regering geeft aan anderstaligen dus de boodschap dat het belangrijk is Nederlands te kennen.

Specifiek in het onderwijsbeleid wil ik de aandacht vestigen op verschillende initiatieven die de ouderparticipatie willen vergroten, al dan niet gelinkt met specifieke initiatieven om anderstalige ouders te betrekken. Het beleid in de Vlaamse Rand voorziet sinds 1 januari 2006 in substantieel aanvullende lestijden voor het bevorderen van de taalvaardigheid in het Nederlands. Dit wordt op 1 september 2006 aangevuld met een ondersteuningsstructuur in tweede lijn. Deze ondersteuning zal onder meer scholen helpen om strategieën te ontwikkelen om anderstalige ouders te betrekken bij het schoolleven, en hen te sensibiliseren tot het leren van de Nederlandse taal. Specifiek wat het secundair onderwijs in Vilvoorde betreft, loopt sinds 1 januari 2006 een proefproject ‘Taal wieden in de Rand’, waarbij niet enkel de leerlingen en de leerkrachten qua taalvaardigheid aangesproken worden, maar bewust een luik ‘com-

municatie naar de ouders' is opgenomen. Een ander proefproject, SOEK genaamd, loopt in de Vilvoordse deelgemeente Houtem waar de grootste concentratie van GOK-leerlingen werd vastgesteld, en is gericht op de integratie in de lokale gemeenschap.

We mogen bij dit alles niet voorbijgaan aan de simpele vaststelling dat er eerst een vorm van betrokkenheid of contact moet zijn alvorens men als schoolbestuur ouders kan aanraden om Nederlands te leren. Indien men dus een uitnodiging voor een oudercontact alleen maar in het Nederlands verstuurt, moet men een bijkomend initiatief nemen om de anderstalige ouders te bereiken. Dat heeft men in het concrete geval van de school in Vilvoorde ook gedaan: door de toevoeging van slechts één zin in het Arabisch is de kans veel groter dat allochtone ouders reageren, komt het schoolbestuur te weten of de ouders al dan niet op het oudercontact aanwezig zullen zijn en of een gesprek mogelijk zal zijn als de ouders komen.

Volgens dezelfde redenering kan bij Klasse een brief in andere talen worden gevoegd die niet bedoeld is om de hele inhoud van het tijdschrift te vertalen, maar die integendeel interesse moet wekken voor onderwijs, en die via die belangstelling de gelegenheid biedt om het met die ouders te hebben over het belang van een zo goed mogelijke kennis van het Nederlands bij henzelf.

U vroeg tot slot welke maatregelen ik zal nemen om een herhaling van deze situatie te voorkomen. Mijn standpunt verschilt van het uwe. De directie in Vilvoorde heeft niets gedaan dat in strijd is met het beleid dat ik wil voeren.

De voorzitter: Mevrouw Michiels heeft het woord.

Mevrouw An Michiels: Mijnheer de minister, u verwijst naar uitspraken van de VCT die stellen dat communicatie aan specifieke doelgroepen kan. Hoe ruim moet dat worden geïnterpreteerd? Volgens mij kan daar discussie over blijven bestaan. De brief uit het voorbeeld is gericht aan alle ouders van alle kinderen uit de school. Ik denk dat we daarover van mening zullen blijven verschillen.

U zegt dat er een tweedelijnsstructuur zal worden opgezet voor de scholen in de Vlaamse Rand. Ik vind dit al heel positief. Daar zal veel meer resultaat mee worden geboekt dan de toevoeging van één zin in een uitnodiging, die bovendien voor heel wat onrust

zorgt die eigenlijk te vermijden is. U zegt dat u niets zult ondernemen omdat scholen in contact moeten treden met ouders. Contact is er ook bij de inschrijving van kinderen. Als men hen daar duidelijk wijst op het belang van het Nederlands, kunnen dergelijke incidenten worden vermeden.

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Mevrouw Michiels, we hebben een bestel waarin de VCT over zulke dingen een uitspraak kan doen. Ik heb het voorbeeld gegeven van de zaak in Gent. Het is de VCT die de beoordeling doet. Er kan niet zomaar een algemene regel in het abstracte worden geformuleerd. Er ontstaat jurisprudentie door de VCT. Naar het gevoel van de juristen die me hebben geadviseerd, valt dit hier duidelijk onder een specifieke doelgroep, ook al staat dat zinnetje op een papier dat alle ouders ontvangen.

We moeten scholen ook niet bij het handje houden en hen in detail voorschrijven wat ze nu wel of niet moeten doen om Magreb-ouders te betrekken. De school in Vilvoorde heeft deze kleine actie ondernomen door het zinnetje toe te voegen en een tolk te vragen. Andere scholen zullen andere acties ondernemen. Ik zal scholen echt niet in detail voorschrijven wat ze moeten doen en laten. De doelstelling is belangrijk: ouderbetrokkenheid organiseren. Dat is cruciaal. Dat kan gebeuren door aanmoedigende maatregelen, door faciliterende maatregelen of kortere maatregelen.

Ik ben een tijdje geleden te gast geweest in een school waar de ouders minstens een keer per jaar het rapport van het kind zelf op de school moesten komen afhalen. Het werd niet opgestuurd. Dat is ook een mogelijkheid. We moeten hier niet in detail beslissen wat er in de scholen moet gebeuren.

Ik heb niet het gevoel dat de school in Vilvoorde in de fout gaat. Mocht de school voortdurend in een andere taal communiceren, dan zou ik me wel zorgen maken. Dat gebeurt echter niet.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Dirk De Cock tot de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over het zittenblijven van kleuters in de derde kleuterklas

De voorzitter: De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, geachte leden, net voor de paasvakantie kwam het probleem van het zittenblijven van kleuters in de derde kleuterklas uitvoerig ter sprake in de media. De aanleiding daartoe was een publicatie in het magazine Klasse over het SiBO-onderzoek, waarbij 6000 kinderen werden gevolgd.

Uit dat onderzoek blijkt een significante verschuiving. Terwijl kinderen vroeger in het eerste leerjaar bleven zitten, gebeurt dit nu vaker in de kleuterschool. De oorzaak van die verschuiving zou liggen bij het nauwgezet volgen van kinderen. We denken hierbij onder meer aan het GOK-project en het zorgproject voor kleuters, dat ervoor zorgt dat problemen sneller worden gedetecteerd en sneller aan de oppervlakte komen.

Wanneer we het zo stellen, valt het bijna als een positieve evolutie te beschouwen. Toch maken de onderzoekers een aantal kanttekeningen. Ik wil er zelf ook enkele maken. Ten eerste toont volgens de heer Frederik Maes, onderzoeker van het SiBO-onderzoeksteam, buitenlands onderzoek aan dat kinderen die in de derde kleuterklas blijven zitten hier weinig positiefs uit halen. De negatieve ervaring zou ervoor zorgen dat deze kinderen na verloop van tijd opnieuw een achterstand oplopen en vaak later nog eens een jaartje moeten overdoen. Hoe de situatie terzake in Vlaanderen is, zou nog onbekend zijn. Toch wordt het nut van het zittenblijven op dergelijke jonge leeftijd in vraag gesteld, behalve wanneer er sprake is van een heel grote ontwikkelingsachterstand.

Ten tweede zou er nog een andere oorzaak zijn dan het nauwlettender volgen van de kinderen. Zo zou de druk van scholen op ouders om hun kind toch te laten zittenblijven, sterk zijn toegenomen. Welke maatstaven hierbij worden gehanteerd is niet gekend, en de redenen voor deze toenemende druk al evenmin.

Misschien wel het belangrijkste is dat dit voor het kind een heel onaangenaam proces is. Natuurlijk geldt dat ook voor kinderen van het eerste leerjaar,

maar toch is er volgens mij een verschil. Het kind beleeft de stap van het kleuteronderwijs naar het eerste leerjaar als een van de mijlpalen in zijn leven, net als de overgang naar het secundair onderwijs en het afstuderen in het zesde middelbaar. In het eerste leerjaar leren kinderen lezen en schrijven. Ook doen vele kinderen dan hun eerste communie. Ze gaan bovendien vaak naar een andere school of een ander gebouw binnen dezelfde school. De kinderen die blijven zitten, zien hun vriendjes en vriendinnetjes verdwijnen naar een andere speelplaats.

Ook het leven buiten de school verandert sterk vanaf het eerste leerjaar. Als een kind van die leeftijd op kamp gaat met de jeugdbeweging, is het misschien het enige kind dat nog geen briefje of kaartje naar huis kan schrijven.

Professor De Pont is een van de critici van het zittenblijven op jonge leeftijd. Hij pleit voor een structurele verandering van het onderwijs. De klemtoon moet minder op competenties gekoppeld aan termijnen liggen, en veel meer op individuele begeleiding en een gedifferentieerde aanpak per kind. Blijkbaar is in een aantal scholen het verschil tussen de kleuterklas en het eerste leerjaar van de lagere school te groot. De overgang van spelen naar werken is er te bruusk. Het is waarschijnlijk niet eenvoudig om terzake een valabel evenwicht te vinden. Het risico en de druk om ook al in de derde kleuterklas het werken meer op de voorgrond te brengen, zijn immers groot. Verscheidene scholen werken nu al met trainingspakketten voorbereidend lezen en schrijven in de derde kleuterklas. Eigenlijk zou er in het eerste leerjaar nog meer aandacht voor het spelen moeten zijn, maar vooral dan aandacht voor een individueel traject afgestemd op de mogelijkheden van het kind.

Mijnheer de minister, in mijn inleiding heb ik regelmatig de voorwaardelijke wijs gebruikt. Het gaat hier immers vaak over meningen en standpunten die nog niet door onderzoek ondersteund zijn. Toch zijn er evoluties gaande die twijfels en vragen doen rijzen over het gunstige effect van het zittenblijven in de derde kleuterklas.

Mijnheer de minister, klopt het dat er nog geen onderzoek is gedaan naar de gevolgen – en dus het nut – van het zittenblijven in het algemeen en meer specifiek op jonge leeftijd? Indien dit klopt, is het uw bedoeling initiatieven te nemen terzake? Wat denkt u over de verschuiving van het zittenblijven van het eerste leerjaar naar de derde kleuterklas? Hebt u al

voorlopige beleidsconclusies getrokken met betrekking tot deze problematiek? Wat vindt u van de meer gedifferentieerde aanpak die professor De Pont suggereert? Overweegt u nog andere, meer structurele, maatregelen bovenop de al bestaande projecten? Hebt u weet van het feit dat verschillende scholen ouders onder druk zetten om hun kind te laten zittenblijven in de derde kleuterklas? Kan ook dat geen element zijn van een breed onderzoek naar het zittenblijven in het algemeen en zeker op jongere leeftijd?

De voorzitter: Mevrouw Martens heeft het woord.

Mevrouw Katleen Martens: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, geachte leden, we moeten het argument van de eerste communie wat relativiseren. Kinderen die de derde kleuterklas overdoen, kunnen perfect samen met de vriendjes en vriendinnetjes van het jaar voordien hun eerste communie doen. In vele scholen gebeurt dat trouwens pas in het tweede leerjaar.

Ik heb het er een beetje moeilijk mee dat de heer De Cock stelt dat sommige scholen ouders onder druk zetten om hun kind te laten zittenblijven. Leerkrachten gaan immers niet over één nacht ijs bij het nemen van deze beslissing. Ze adviseren de ouders. De eindbeslissing om hun kind het jaar te laten overdoen wordt nog steeds genomen door die ouders. Aan het advies van de leerkracht is een heel proces voorafgegaan.

Zo zijn er in het leerlingvolgsysteem een groot aantal competenties omschreven waaraan de kleuters moeten voldoen. Wanneer uit testen blijkt dat sommige kleuters die competenties onvoldoende onder de knie hebben, gaat de leerkracht zoeken naar de oorzaken hiervan. Die kunnen divers zijn. Misschien gaat het over een kind dat op het einde van het jaar is geboren, of zich gewoon trager ontwikkelt, of een lager IQ heeft. Sommige kinderen scoren slecht op bepaalde onderdelen. Zo kan bij het voorbereidend rekenen al worden vastgesteld of er sprake is van een vorm van dyscalculie, of dat bepaalde rekenkundige begrippen helemaal nog niet zijn doorgedrongen. Aan de hand hiervan zal worden bekeken wat het beste is. Het kan zijn dat de kleuter het derde kleuterklasje overdoet. Het kan ook zijn dat hij wordt doorverwezen naar de speel-leerklas, waarna hij zonder probleem kan terugkeren naar het gewone onderwijs.

Het aantal zittenblijvers stijgt inderdaad. Dat komt alleen omdat er korter op de bal wordt gespeeld. De

ervaring in onze school leert ons dat sommige kinderen niet meer beschikken over een aantal essentiële ervaringen. In Klasse werd het voorbeeld aangehaald van het tafeldekken, waaraan ook een aantal rekenkundige begrippen, één bord voor één persoon, te pas komen. Het lijkt me nuttig vooral de oorzaken van het zittenblijven op te sporen.

Professor De Pont pleit voor een meer gedifferentieerde aanpak. Natuurlijk vormen een individuele begeleiding en een gedifferentieerde aanpak de beste oplossing. In Nederland zijn er leesmethodes ontwikkeld die de mogelijkheid bieden om elk kind op een individueel aangepast ogenblik de volgende stap in het leesproces te laten zetten. Dit blijkt in de praktijk echter niet zo gemakkelijk te verwezenlijken met één leerkracht per klas. Er zal dus veel meer moeten worden geïnvesteerd in het aantal zorguren. Alleen zo zullen leerkrachten meer individueel met kinderen bezig kunnen zijn.

Mijnheer de minister, acht u het nuttig de speel-leerklassen meer bekend te maken, als mogelijk alternatief voor het overdoen van het derde kleuterklasje? Vindt u het noodzakelijk een onderzoek te doen naar de werkelijke redenen voor dat zittenblijven?

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Mevrouw de voorzitter, er is inderdaad onderzoek verricht naar deze problematiek. Het bericht in De Morgen en op Radio 1 over het zittenblijven is er gekomen naar aanleiding van een artikel in Klasse, dat op zijn beurt gebaseerd was op een artikel in Caleidoscoop van januari 2006. Het artikel was afkomstig van de heer Maes en mevrouw Gadeyne en had als titel 'Onderzoek naar schoolloopbanen in het basisonderwijs. Bevindingen over de overgang na de derde kleuterklas'.

In dit artikel wordt gerapporteerd aan de hand van de gegevens van het SiBO-onderzoek. In dat longitudinale onderzoek uitgevoerd door de KU Leuven in het basisonderwijs, wordt de schoolloopbaan van een hele cohorte leerlingen van in de kleuterschool tot het einde van de lagere school gevolgd. De vaststelling dat de vertraging zich steeds vroeger voordoet – dat er dus steeds vroeger sprake is van zittenblijven – en dat er een verschuiving is van zittenblijven in het eerste leerjaar naar zittenblijven in de derde kleuterklas, is gebaseerd op een ander onderzoek, dat eerder al in de media kwam. Ik heb het over het onderzoek van

Van Landeghem en Van Damme uit 2004 getiteld 'Geboortecohorten doorheen het Vlaams Onderwijs. Evolutie van 1989-1990 tot 2001-2002'. Dat onderzoek hebben we rechtstreeks gefinancierd, via het Steunpunt Loopbanen in het Onderwijs.

Het zittenblijven is een maatregel die scholen gebruiken. De effectiviteit ervan is inderdaad eigenlijk nog niet aangetoond. Voor het Vlaamse basisonderwijs verzamelt men hierover momenteel gegevens via het genoemde SiBO-onderzoek. Aan de hand van de gegevens uit dit lopende onderzoek zullen we ook meer informatie krijgen over de onderwijsvertraging. Het onderzoek zou ons aanwijzingen moeten geven over de mate waarin de beslissing tot onderwijsvertraging aan het objectief meten van schools functioneren is gekoppeld.

In een tweede fase zal ook het effect van deze loopbaanvertragende onderwijsmaatregelen worden bestudeerd. In de nabije toekomst zal daarover worden gerapporteerd. Er is heel wat onderzoek gaande. Bijkomend onderzoek opstarten, lijkt me op dit ogenblik niet opportuun.

Mijnheer De Cock, u vroeg me wat ik denk over de verschuiving naar de derde kleuterklas. Over de reden van de verschuiving van het eerste leerjaar naar de derde kleuterklas hebben we op dit ogenblik eigenlijk geen gegevens. Dit zou kunnen samenhangen met een aantal fenomenen. Zo is er sprake van een snellere detectie van ontwikkelingsproblemen onder invloed van zorg en GOK. Dit is op zich helemaal niet negatief. Het kan positief worden geïnterpreteerd, als een verhoogde alertheid voor mogelijke problemen, zodat die problemen eerder worden vastgesteld. Een andere reden is de zienswijze dat het kleuteronderwijs een minder dwingend programma heeft en zittenblijven daar dus gemakkelijker is. Nog een reden is het idee dat zittenblijven op kleuterleeftijd als minder erg wordt ervaren door kinderen. Zoals u weet, gebeuren er in de kleuterklassen wel eens verschuivingen van groepjes kinderen, gewoon omwille van de aangroei van het aantal kinderen tijdens het schooljaar.

Ik geef nu misschien de indruk dat ik me alleen zou afvragen wanneer kinderen best een jaar overdoen. Het is natuurlijk ook de vraag of zittenblijven een goede maatregel is voor zovele kinderen. In een aantal gevallen, bijvoorbeeld voor kinderen met een grote ontwikkelingsvertraging, kan zittenblijven een oplossing bieden. Voor andere kinderen zal een meer flexibele overgang en vooral een aangepast zorgaan-

bod een betere oplossing zijn. De speel-leerklas is een voorbeeld van een formule met een meer flexibele overgang. Ik heb momenteel geen gegevens die me toelaten om daar iets meer over te zeggen. Ik weet ook niet of we terzake specifieke projecten hebben lopen, maar dat is ongetwijfeld wel interessant.

Ik ben uiteraard voorstander van een gedifferentieerde aanpak in de klas. De ene school staat daar verder in dan de andere. Scholen hebben diverse mogelijkheden op dit vlak. Zo kunnen ze bijvoorbeeld autonoom beslissen over de manier waarop ze kinderen in groepen indelen, hoeven niet met het jaarklassensysteem te werken, en kunnen ze brugklassen tussen kleuter- en lager onderwijs maken. Scholen worden terzake ook ondersteund door de zorgcoördinatoren. Ook de inspectie besteedt tijdens de doorlichtingen enige aandacht aan dit aspect.

Uit het SiBO-onderzoek blijkt dat brugklassen vaker worden ingericht in grootsteden, waar de taalproblematiek een grote rol speelt. Zo blijken brugklassen 72 percent anderstaligen te bevatten. Vaak fungeren die brugklassen dan als taalklasjes. Uit het onderzoek blijkt echter dat er momenteel verschillende varianten bestaan qua inhoud en organisatie van deze brugklassen.

De groep leerlingen die nu op jonge leeftijd vertraging oploopt, is een groep die in de toekomst ook een plaats moet krijgen binnen het leezorgkader. Meestal zal het gaan over kinderen die we in onze nota, die voorlopig ter discussie circuleert, kinderen uit cluster 1 noemen. Soms gaat het over kinderen uit cluster 2, hoewel leerbeperkingen zeer moeilijk te diagnosticeren zijn op die heel jonge leeftijd. Het gaat om kinderen die ondersteuning nodig hebben op de door ons in het nieuwe model onderscheiden zorgniveaus I en II. Meer in het algemeen is hier een preventieve en gedifferentieerde aanpak nodig, gecombineerd met flexibele groepeeringsvormen, zodat er meer maatwerk kan worden geleverd en we meer kans op succes krijgen.

Mijnheer De Cock, u vroeg me of ik er weet van heb dat scholen ouders onder druk zouden zetten om hun kind te laten blijven zitten in de derde kleuterklas. In de huidige juridische context is het de school die de beslissing neemt over het zittenblijven wanneer het gaat over de jaren binnen het kleuteronderwijs of de jaren binnen het lager onderwijs. Op basis van het decreet betreffende basisonderwijs hebben de ouders echter wel het laatste woord wanneer het gaat over de

overgang van het kleuter- naar het lager onderwijs. Ouders moeten wel eerst een advies van de school en het CLB aanhoren, maar de eindbeslissing nemen ze zelf.

Dat ouders onder druk worden gezet om hun kind een jaar langer kleuteronderwijs te laten volgen, kan volgens mij niet zomaar worden aangenomen, laat staan veralgemeend. Het feit dat meer kinderen de derde kleuterklas overdoen, kan, zoals gezegd, diverse redenen hebben, zonder dat er noodzakelijk sprake is van druk door scholen of CLB's. Misschien doen scholen of CLB's meer moeite om het advies tot zittenblijven uitgebreid toe te lichten aan ouders, zodat ouders meer geneigd kunnen zijn om dit advies te volgen, omdat ze het aanvoelen als in het belang van hun kind. Scholen zelf geven trouwens zeer regelmatig het signaal dat ouders terzake wel degelijk hun zin doen en dus zelf beslissen of het kind al dan niet overgaat. Het is erg moeilijk om te onderzoeken of er druk is geweest. Ik zou niet weten hoe ik die druk moet meten. Wel blijkt uit het SiBO-onderzoek dat gelijkaardige risicokinderen in de ene school wel doorstromen en in de andere niet. Ik weet niet of dat te maken heeft met een verschil in druk. Het kan te maken hebben met een verschil in beleid en met het overtuigen van ouders. Ik durf daar eerlijk gezegd niet al te veel uit te concluderen.

Mijnheer De Cock, de nadelen voor het kind die u hebt geschetst, kunnen weliswaar reëel zijn, maar in de mate dat zittenblijven nuttig is, lijkt het me op het eerste gezicht wel dat dit minder erg is in de kleuterklas dan in de lagere school. We hebben terzake eigenlijk nog geen systematisch beleid ten behoeve van de scholen. Uw vraag is een aanleiding om daar wat meer aandacht aan te besteden. Toch wil ik voorzichtig blijven in mijn conclusies, zoals u hebt kunnen horen.

De voorzitter: De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock: Mijnheer de minister, ik dank u voor het uitgebreide antwoord. Ik onthoud dat u een voorstander bent van een gedifferentieerde aanpak en dat er heel wat onderzoeken lopen. Ik onthoud bovendien dat u zich afvraagt of blijven zitten wel een oplossing is: in sommige gevallen en misschien zelfs in de meeste gevallen wel. U vindt ook dat die problematiek iets meer moet worden benadrukt.

We zullen in de toekomst zorgvuldig moeten omspringen met de gegevens. Ik denk dat adviezen

van klassenraden en klasgroepen aan ouders erg belangrijk zijn. U deelt blijkbaar mijn bezorgdheid.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Dirk De Cock tot de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming, over hoogbegaafde leerlingen

De voorzitter: De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock: Mijnheer de minister, de thematiek van hoogbegaafdheid werd in de loop der jaren al verschillende keren in deze commissie aangekaart. Ik denk dat ik mag zeggen dat er toch altijd wel eensgezindheid was over het feit dat hoogbegaafdheid niet zonder meer als een zegen mag worden beschouwd. Het onderwijstraject van heel wat hoogbegaafde kinderen of jongeren verloopt eerder moeizaam dan zorgeloos. Er is dus nood aan initiatieven om een oplossing te zoeken voor de hindernissen waar deze kinderen of jongeren en hun ouders op stoten.

In uw toespraak op de studiedag over hoogbegaafdheid van de vzw Die-'s-lektikus in oktober van vorig jaar erkende u dat hoogbegaafde leerlingen als een risicogroep moeten worden beschouwd en dat we erover moeten waken dat ook zij gelijke kansen krijgen in het onderwijs. De vraag is hoe dit moet gebeuren.

Het antwoord op die vraag moet volgens u niet zozeer worden gezocht in het voorzien in meer leerkrachten voor deze leerlingen, maar wel door ervoor te zorgen dat alle leerkrachten beter in staat zijn deze leerlingen te begeleiden. De fiches over hoogbegaafdheid die ter beschikking werden gesteld van de scholen, zijn alvast een eerste stap, maar ik denk dat we verder kunnen en zullen moeten gaan.

Begin september konden we lezen dat 10 personen een diploma hebben behaald aan de Universiteit Antwerpen om hoogbegaafde leerlingen te begeleiden. Ik ben ervan overtuigd dat dergelijke initiatieven ter ondersteuning van leerkrachten, die uiteraard niet alleen door het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek, maar ook door andere organisaties worden ontwikkeld, als het ware een motor in gang kunnen zetten wanneer ze voldoende navolging krijgen in

het hele onderwijsveld. Ik verwijs naar de lerarenopleiding, de voortgezette opleiding zorgverbreding, allerhande nascholing voor GOK-leerkrachten, maar ook en vooral naar de CLB's en de pedagogische begeleidingsdiensten. Aangezien die een belangrijke taak kunnen vervullen, moeten ze de nodige expertise hieromtrent kunnen ontwikkelen. Hierbij zou een beroep kunnen worden gedaan op het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek of andere organisaties die zich met deze problematiek bezighouden.

Ik ben het met u eens dat alle leerkrachten de nodige expertise in verband met hoogbegaafdheid moeten bezitten. Ik denk dat we die problematiek in de lerarenopleiding zeker aan bod moeten laten komen. Voor het bestaande korps kunnen we een zo hoog mogelijke professionaliteit op dat vlak nastreven, maar de realiteit dwingt ons met beide voeten op de grond te blijven staan.

De problematiek erg bespreekbaar maken, zou alvast positieve gevolgen kunnen hebben, gewoon al door het feit dat leerkrachten dan vermoedelijk meer zullen openstaan voor klasinterne differentiatie voor de hoogbegaafde leerlingen. Toch kan ik mij voorstellen dat een voldoende mate van klasinterne differentiatie voor deze leerlingen in de praktijk niet altijd mogelijk is, bijvoorbeeld omwille van een erg grote klasgroep, of dat hoogbegaafde leerlingen meerwaarde halen uit klasexterne differentiatie samen met andere hoogbegaafde leerlingen. Het concept van de kangoeroeklassen vind ik dan ook zeer waardevol. Mijn indruk is echter dat er in het basisonderwijs veel meer initiatieven in dat verband zijn genomen dan in het secundair onderwijs.

Daarbij komt nog dat er in het basisonderwijs een zorgcoördinator is, wat nog eens extra mogelijkheden biedt om een zorgbeleid of onderwijs op maat uit te werken. Ook van hoeken- en contractwerk en dergelijke lijkt het basisonderwijs al veel meer doordrongen te zijn.

Mijnheer de minister, hebt u zicht op waar die personen met het diploma om hoogbegaafde leerlingen te begeleiden tewerkgesteld zijn? Zijn ze in individuele scholen tewerkgesteld of geven ze bijvoorbeeld op hun beurt ondersteuning en vorming aan andere leerkrachten? Zijn er op dit ogenblik andere personen een dergelijke opleiding aan het volgen? Kunt u iets meer vertellen over die opleiding en de waarde van het diploma? Op welke manier wilt u deze thematiek inbrengen in de lerarenopleiding? Bent u van mening dat die thematiek veeleer tot het lessenpakket van de voortgezette opleiding zorgverbreding behoort of dat

ze in de lerarenopleiding moet worden geïntegreerd? Denkt u erover om het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek ondersteuning te bieden voor de bijdrage die het levert in de vorm van advies aan en begeleiding van ouders en scholen in deze problematiek? Zo ja, op welke manier zal dat dan gebeuren? Bent u van plan het initiatief van kangoeroeklassen in de toekomst te stimuleren? Klopt mijn indruk dat er in het basisonderwijs meer ruimte en meer mogelijkheden zijn om hoogbegaafde leerlingen de nodige ondersteuning te bieden in vergelijking met het secundair onderwijs? Zo ja, ziet u daar mogelijkheden om meer uitwisseling tussen beide niveaus mogelijk te maken? Is er al overleg geweest met de minister van Welzijn over de problematiek van hoogbegaafden, aangezien er voldoende verhalen bekend zijn van hoogbegaafde kinderen en jongeren die niet goed worden begeleid en daardoor ziek worden, depressief worden of in de psychiatrie belanden.

De voorzitter: Mevrouw Michiels heeft het woord.

Mevrouw An Michiels: Mijnheer de minister, enkele jaren geleden zijn er ook al personen afgestudeerd met een diploma om hoogbegaafde leerlingen te begeleiden. Worden die opgevolgd?

Het zou volgens mij goed zijn om deze problematiek aan bod te laten komen in de lerarenopleiding. De leerkrachten die nu voor de klas staan, zijn zich onvoldoende bewust van de problemen die hoogbegaafde leerlingen vaak hebben.

De fiches zijn een goede eerste stap, maar er is meer nodig. Bent u op de hoogte van bestaande initiatieven waarbij de thematiek van de hoogbegaafdheid in de nascholing aan bod komt?

Er zijn veel initiatieven naast de kangoeroeklassen. Dat hoorden we op de studiedag van vzw Die-'s-lekti-kus. Kent het departement die initiatieven? Zijn er plannen om alles te bundelen en ter beschikking van de scholen te stellen, zodat die niet altijd zelf op zoek moeten gaan naar de expertise?

In het secundair onderwijs is er ook nood aan ondersteuning van hoogbegaafde leerlingen, maar ook aan zorg. Hebt u plannen om het zorgbeleid in het secundair onderwijs verder uit te werken?

De voorzitter: Minister Vandenbroucke heeft het woord.

Minister Frank Vandenbroucke: Mevrouw de voorzitter, collega's, we weten niet waar de personen met

een diploma om hoogbegaafde leerlingen te begeleiden tewerkgesteld zijn. Het departement Onderwijs houdt immers geen gegevens bij over waar mensen worden tewerkgesteld na het afstuderen.

Scholen zijn uiteraard zelf verantwoordelijk voor hun aanwervingsbeleid. Dit jaar wordt de opleiding om hoogbegaafde kinderen en jongeren te begeleiden aan de Universiteit Antwerpen niet georganiseerd.

Ik wil benadrukken dat het behoort tot de basiscompetenties van leerkrachten om rekening te houden met de beginsituatie van leerlingen en om aangepaste methodische aanpakken te ontwikkelen. Die competenties moeten worden verworven tijdens de initiële opleiding. Natuurlijk kan in de voortgezette opleiding het differentiëren voor hoogbegaafde leerlingen worden uitgediept. Daarvoor werden geen basiscompetenties geformuleerd.

Wat moeten we doen met de leerkrachten die vandaag actief zijn? Ik wijs erop dat de scholen jaarlijks middelen krijgen voor nascholing. Ze kunnen de leerkrachten dus ruimte geven om zich in de materie te verdiepen. Op die manier ontstaat er ook expertise die kan worden uitgewisseld.

Ik vind het niet zinvol om het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek te ondersteunen voor de bijdrage die het levert in deze kwestie. Wanneer we een centrum dat zich op een specifiek probleem concentreert, zouden subsidiëren en erkennen, zouden we een verkeerd signaal geven.

We verwachten van scholen dat ze zich op een brede manier verder bekwamen en differentiëren voor alle leerlingen die extra zorg vragen. Ik denk niet dat we het signaal mogen geven dat er een uitzondering moet worden gemaakt voor hoogbegaafden. Dat wil niet zeggen dat ik het probleem niet onbelangrijk vind.

Mijnheer De Cock, u hebt al gewezen op de fiches die zijn uitgewerkt door de vzw letop in de context van dyslexie en hoogbegaafdheid. Die vzw behandelt een groot gamma van leezorgthema's, waaronder ook hoogbegaafdheid.

Mijn visie is dat we een breed zorgdebat moeten voeren. We moeten aandacht besteden aan alle zorgthema's. We moeten investeren in een globale visie op zorg.

Scholen hebben een zeer grote autonomie in de organisatie van het onderwijs. Ik wil ze dus ook niet

verplichten om kangoeroeklassen te organiseren. Ik wil wel de voorwaarden scheppen waardoor scholen gemakkelijker op een gedifferentieerde manier met hun leerlingen kunnen omgaan.

Vandaag zijn er al heel wat mogelijkheden voor scholen om om te gaan met hoogbegaafde leerlingen. Binnen de autonome invulling van het lessenpakket kunnen scholen bijvoorbeeld lestijden vrijmaken voor de begeleiding van kinderen. Ze kunnen ook de klasgroepen kleiner maken en een taakleraar aanstellen. Scholen kunnen ook vrij hun werkvorm kiezen en die aanpassen aan de noden van bepaalde leerlingen. Ze kunnen klasdoorbrekend werken en niveaugroepen maken. Ze kunnen contractwerk doen en differentiëren in de oefeningen. Scholen kunnen hun evaluatiesystemen ook aanpassen aan hun leerlingen. Bovendien kunnen de scholen hun werkingsbudget gebruiken om gespecialiseerde hulp aan te trekken en om in gespecialiseerde vorming te voorzien.

De middelen van de scholen zijn uiteraard schaars. Er zijn natuurlijk gerichte middelen zoals de GOK-middelen. In combinatie met de globale middelen kunnen die worden gebruikt om een beleid op maat uit te werken waarbinnen lestijden voor hoogbegaafden kunnen worden georganiseerd. Groepsleerkrachten zijn dan de eerste verantwoordelijken. Die kunnen ondersteuning krijgen van een zorgbegeleider. Een zorgbegeleider kan helpen materiaal aan te maken, toetsen te ontwikkelen en kangoeroeklassen te organiseren.

Ik wil benadrukken dat in mijn benadering scholen toch wel zeer autonoom moeten kunnen optreden. Met de inspectie kijken we toe, maar we moeten de scholen toch wel echt het initiatief laten nemen.

Ik denk dat het juist is dat er in het basisonderwijs de voorbije jaren meer ruimte is gekomen om een echt zorgbeleid uit te bouwen. Bovendien zijn de werkvormen in het basisonderwijs dikwijls anders dan in het secundair onderwijs. Het basisonderwijs leent zich natuurlijk ook beter tot een integrale aanpak, omdat die ene leerkracht een heel palet aan competenties aanreikt en voortdurend met dezelfde kinderen bezig is. Dat leidt hoe dan ook tot meer integratie en daardoor ook tot meer creativiteit en het vergemakkelijken van vernieuwing.

Een aantal secundaire scholen probeert die know-how uit het basisonderwijs ook in te passen in het secundair onderwijs. In de proeftuinen 'ruimte voor onderwijsinnovatie' lopen een aantal projecten waarbij leerkrachten uit het secundair onderwijs ver-

trouwd worden gemaakt met de actieve werkvormen die we uit het basisonderwijs kennen en die differentiatie mogelijk maken. In andere projecten wordt de samenwerking tussen de derde graad basisonderwijs en de eerste graad secundair onderwijs sterker gemaakt.

Voor alle vragen die te maken hebben met zorg voor leerlingen, zowel in het basis- als in het secundair onderwijs, wil ik verwijzen naar de discussienota over leezorg, die nu besproken wordt in een werkgroep binnen de VLOR. Ik denk dat het zorgbeleid van dien aard moet zijn dat scholen, via gedifferentieerde maatregelen, ook de mogelijkheden van hoogbegaafde leerlingen aanspreken.

Mijnheer De Cock, we werken inderdaad samen met Welzijn. Tot de leden van de stuurgroep leezorg behoren medewerkers van de administraties en de kabinetten Onderwijs en Welzijn. De stuurgroep leezorg vergadert wekelijks om over allerlei zorgvragen na te denken en visies te ontwikkelen. Zo heeft de stuurgroep mij bijvoorbeeld geadviseerd om hoogbegaafde leerlingen die problemen ervaren ook een plaats te geven in de zorgmatrix. Dan gaat het over zorgniveau II, cluster 1.

Ik denk dat we tijdens deze legislatuur absoluut knopen moeten doorhakken met betrekking tot het algemene kader voor leezorg. Dat moet toelaten dat we aan alle kinderen, dus ook aan hoogbegaafden, een plaats geven waar ze zo goed mogelijk terecht kunnen.

In heel deze discussie vind ik een systematisch overleg met onze collega's van Welzijn essentieel, maar ik geloof dat de samenstelling van de stuurgroep, die ik heb opgericht om het debat over leezorg te begeleiden, ervan getuigt dat we de samenwerking met Welzijn belangrijk vinden.

De voorzitter: De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock: Mijnheer de minister, ik ont-houd dat u ook werkt aan de overdracht van de specialistische kennis van mensen uit het basisonderwijs naar mensen uit het secundair onderwijs. U werkt met een stuurgroep leezorg en wilt de problematiek van hoogbegaafdheid in dat kader behandelen en nog in deze legislatuur knopen doorhakken. Ik denk dat dat een goede evolutie is. Op die manier kunnen hoogbegaafde leerlingen, waarvoor de problematiek zich dikwijls situeert in het verschil tussen hun intel-

lectuele capaciteiten en hun emotionele leeftijd, op de voet worden gevolgd.

De voorzitter: Mevrouw Michiels heeft het woord.

Mevrouw An Michiels: Mijnheer de minister, in uw antwoord op de vraag over de kangoeroeklassen zegt u dat er al veel mogelijkheden zijn om op een gedifferentieerde manier met leerlingen om te gaan en dat de GOK- of zorgleerkracht, naargelang zijn of haar taak, hierbij kan helpen.

Ik wil nogmaals mijn pleidooi herhalen om de uitgewerkte toetsen en methodes te bundelen en ter beschikking te stellen van de scholen. Ik heb echt het gevoel dat heel veel scholen wel willen, maar vastlopen door het feit dat ze bijna alleen op zoek moeten gaan naar de mogelijkheden. Een helpende hand in de vorm van een overzicht van wat bestaat, door de scholen wordt toegepast en werkt, zou voor veel scholen welkom zijn.

De voorzitter: Het incident is gesloten.
